

herved. Men indirekte vil et Forbud mod at deltage i saadant Overarbejde formentlig ramme de allerfleste af de i Bogtrykfacet beskæftigede Kvinder særdeles føleligt, idet de saa at sige alle ved en eller anden Lejlighed er udsatte for at blive beordret til at deltage i dette Arbejde. Forbudet vil nu rimeligvis have til Følge, at Arbejdsgiverne for Fremtiden under i øvrigt lige Forhold vil foretrække at besætte en ledig Plads med en Mand frem for med en Kvinde. Selv i Bogtrykkerier, hvor Overarbejde forekommer meget sjældent, vil Arbejdsgiveren ganske naturligt ikke afskære sig fra Udførelse af saadant paatrængende Arbejde. Netop ved det bedst betalte Arbejde vil Kvinderne blive ugunstigt stillede, hvorimod de ved det slettest betalte ikke vil være saa udsatte for Konkurrence fra Mændenes Side, men Forbudet vil her antagelig fremskynde Anvendelsen af mekaniske Apparater til Erstatning for Kvindearbejdet.

Hvis Overarbejde i Bogtrykfacet kunde henlægges til Morgentimerne, saaledes at man i travle Tider begynder Arbejdet Kl. 5 i Stedet for Kl. 7 $\frac{1}{2}$ eller 8 $\frac{1}{2}$, som nu er det normale, ja, saa vilde hele Spørgsmaalet om tilfældigt Overarbejde efter Kl. 10 Aften være saa at sige uden Betydning. Men praktisk talt lader en saadan Ordning sig ikke gøre, dels fordi de forskellige Institutioner og Personer, som Bogtrykkerierne i en By som København staar i Forbindelse med, nu en Gang foretrækker sent Aftenarbejde for tidligt Morgenarbejde, dels fordi de mandlige Arbejdere i Faget ganske instinktmæssigt vilde modsætte sig en Ordning, der alene vilde blive til Gavn for deres kvindelige Konkurrenter i Faget.

I øvrigt gælder det, der ovenfor er anført om Bogtrykfacet, omtrent i lige saa høj Grad om Bogbinderfaget, Stentrykkerierne og lignende Virksomheder. Men der kan ogsaa nævnes andre Eksempler paa, at Forbudet vil komme til at virke urimeligt. I Glasværkerne f. Eks. beskæftiges nogle Kvinder med Arbejdstid skiftevis fra 4 Fm. til 1 Eftm. og fra 1 $\frac{1}{2}$ —10 $\frac{1}{2}$ Eftm. Da denne Arbejdstid ikke kan lægges anderledes, maa disse Kvinder nødvendigvis erstattes med Mænd, skønt deres Arbejdstid faktisk er langt gunstigere end de allerfleste kvindelige Arbejders (Nettoarbejdstiden er 8 Timer). Endnu skal det her blot bemærkes, at hvis Mejerierne inddrages under Loven, vil det formentlig her blive nødvendigt at give Tilladelse til at lade Arbejdet begynde Kl. 4 Fm., ligesom i øvrigt en stor Del af de ovenfor paapegede Vanskeligheder vilde hæves, saafremt Nattimerne i det hele taget indskrænkedes til Tiden mellem Kl. 11 Aften og Kl. 4 Morgen. Da dette imidlertid af internationale Hensyn vel neppe vil findes formaalstjenligt, og da der saaledes paa adskillige Omraader synes at være Trang til, at den i Lovforslaget foreslaaede Dispensationsret udvides i nogen Grad, skal man henstille til Overvejelse, om det ikke vilde være heldigere at formulere den paagældende Paragraf saaledes:

„I de under Arbejds- og Fabriktilsynet inddragne Fabrikker og Værksteder skal der for kvindelige Arbejdere være en samlet Hviletid af mindst 11 Timer i Døgnet. Tiden mellem Kl. 10 Aften og Kl. 5 Morgen skal som Regel indbefattes i denne Hviletid, dog at Indenrigsministeren efter Indstilling af Arbejdsraadet for visse Fag eller visse Virksomheder kan give Tilladelse til, at der arbejdes indenfor nævnte Klokkeslæt paa Betingelse af, at den normale Nettoarbejdstid ikke overstiger 9 Timer. For saa vidt den paagældende Virksomhed efter sin Natur er underkastet Aarstidernes Indflydelse, eller i øvrigt særlige Omstændigheder gør sig gældende, kan der af Indenrigsministeren efter Indstilling af Arbejdsraadet meddeles Tilladelse til, at der i indtil 60 Døgn af Aaret udføres Overarbejde ogsaa indenfor Tiden Kl. 10 Eftm. til 5 Fm., dog saaledes, at den samlede Hviletid ikke herved bliver mindre end 9 Timer.“

Haldor Topsøe.